

stičlenným senátům a tím, že řízení porotní, plné zvláštních formálností, nahradil řízením řádným. . Zřizování obhájců z moci úřadu v případech porotních má svůj důvod jednak v tom, že rozhodují tu o vině obžalovaného soudcové povolání z lidu a postrádající odborného předběžného právního vzdělání, jednak ve zvláštnostech porotního řízení. Vůči soudcům, kteří nejsou právníky, byl by obžalovaný zřejmě v nevýhodě, kdyby se mu nedostávalo zastance práv znalého, kdežto na druhé straně zastupuje obžalobu soudcovský úředník státního zastupitelství, tudíž právník. Nevýhoda ta nebyla by vyvážena ani z daleko předpisem § 325 tr. ř., poněvadž tu předseda zasahuje teprve ve stadiu příliš pokročilém, kdy byly otázky, jež jest ve smyslu § 316 tr. ř. dáti porotcům, již formulovány a řízení týkající se jejich úpravy a znění skončeno a poněvadž musí ve svém výkladu počínati si nestranně, není tedy povolán hájiti zájmy jedné strany, obžalovaného. Zejména jest však vyvolána nutnost, zříditi obžalovanému obhájce z moci úřadu zvláštnostmi řízení porotního. Otázky, jež jest položiti porotcům dle § 316 tr. ř., celé řízení týkající se úpravy, přesného znění a jednotlivých druhů těchto otázek tvoří tak složitý článek celého porotního řízení, že volají přímo po právním zastoupení obžalovaného a činí toto nanejvýš nutným; třeba tu řešiti namnoze velmi choulostivé, nesnadné a závažné právní otázky. Na zodpovědění otázek kladených porotcům dle § 316 tr. ř. závisí téměř celý osud obžalovaného a padá to tím více na váhu, ježto vyhotovení rozsudku porotního soudu se liší valně od rozsudku nalézacího sborového soudu, postrádá obzvláště věcného odůvodnění otázky viny a podmiňuje tím i zcela jiný způsob brojení a potírání před soudem zrušovacím (srov. § 281 a 344 tr. ř.). Rozhodují-li o vině obžalovaného soudcové z povolání, odpadají otázky a celé řízení jich se týkající a tím i nutnost právního zastoupení obžalovaného. Že by v případech, v nichž rozhodují poroty, rozhodovala pouze tíže trestných činů, nelze právem tvrditi, jelikož náležejí k příslušnosti porotních soudů i méně závažné a trestné činy, jak na př. delikty tiskové. Obdoby předpisů o právu státním ani předpisů vojenského trestního řádu nelze pro různost předmětu užiti.

Čís. 364.

Předražování (zákon ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a u.).

Zlaté a stříbrné šperky a peníze nejsou předměty potřeby ve smyslu § 1 lichevního zákona.

(Rozh. ze dne 5. února 1921, Kr II 266/20.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zrušil dle § 290 tr. ř. ku zmatečné stížnosti státního zastupitelství rozsudek lichevního soudu při krajském soudě v Jihlavě, jímž byl obžalovaný uznán vinným přečinem dle § 11 čís. 4. zákona ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n. a správně obžalovaného z obžaloby.

Důvody:

Zmatečná stížnost státního zastupitelství zavdala zrušovacímu soudu podnět k tomu, by případ zkoumal také po stránce, které se nejen nedotýká

zmateční stížnost, ale která posud vůbec nedoznala pozornosti ani státního zastupitelství, ani soudu nalézacího, ani konečně obžalovaného. Jedná se o otázku, lze-li věci, které jsou předmětem trestného činu, z něhož jest obžalovaný viněn, považovati za předměty potřeby ve smyslu § 1 zák. ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n., pokud se týče cís. nař. ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. z. Jde tu jednak o různé zlaté a stříbrné předměty, jednak o stříbrné mince. Výrok rozsudkový mluví sice ve shodě s obžalovacím spisem o »zlatých a stříbrných penězích, zejména též mincích«, než v odůvodnění spisu obžalovacího je výslovně řeč o zlatých a stříbrných předmětech, a také rozhodovací důvody rozsudku mluví o nákupu zlata a stříbra, zvláště také peněz. V seznamu věcí, které, byvše obžalovanému odebrány, byly rozsudkem dle § 43 cís. nař. prohlášeny za propadlé, je řeč o »skvostech a mincích«, které také v seznamu jednotlivě vypočteny jsou. Měly tedy také ve výroku rozsudkovém jako předmět trestného činu býti označeny »zlaté a stříbrné předměty, zejména též mince«. Jde tu o zlatý řetízek se zlatým křížkem, stříbrný řetízek, náhrdelník s kovovou sponou, pár zlatých náušnic, dvojitý prsten, přelomený prsten, pět kousků zlata (úlomků řetízků), zlatý úlomek, posázený broušenými kameny, pak o stříbrný dvouzlatník, stříbrný zlatník, dvě stříbrné dvoukoruny, stříbrný dvacetník, stříbrnou dvouliru a stříbrný desetník. Prvou skupinu tvoří tedy šperky, z části porouchané, neb úlomky jich, skupinu druhou pak stříbrné mince a to až na jedinou výjimku (dvouliru) mince bývalého státu rakousko-uherského a sice z části mince vzaté z oběhu. Rozsudek spatřuje ve všech těchto věcech předměty potřeby ve smyslu § 1 cís. nařízení ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. z., obžalovací spis pak, který podřadil čin obžalovaného skutkové podstatě přečinu dle § 11 čís. 4 zákona ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n., předměty potřeby dle § 1 tohoto zákona. Ani obžalovací spis ani rozsudek nenaznačují, které okolnosti propůjčují dle názoru státního zastupitelství pokud se týče nalézacího soudu oněm věcem povahu předmětů potřeby; považují to patrně za věc samozřejmou. Než názoru, že zlaté a stříbrné šperky jakož i peníze jsou předmětem potřeby ve smyslu shora dotčených ustanovení, přisvědčiti nelze. Dle těchto ustanovení rozumějí se předměty potřeby movité věci, které slouží přímo nebo nepřímo k ukojení potřeb lidských a potřeb zvířat domácích; cís. nař. čís. 131/17 mluví dokonce o ukojení potřeb životních. § 1 zákona ze dne 17. října 1919, čís. 567 sb. z. a n. (o soudech lichevních) mluví »o činech proti zákonům nebo nařízením, vydaným od počátku války k tomu konci, by zásobování obyvatelstva bylo zabezpečeno (a předražování zabráněno)«. Již tato ustanovení nasvědčují tomu, že pojmu předmětu potřeby neodpovídají jednak takové věci, které neslouží k tomu, by jimi byly uspokojeny potřeby lidí nebo domácích zvířat, jednak věci, které mají význam pouze jako prostředky, jimiž se věci, sloužící za předměty potřeby, opatřují. Nejsou dle toho předmětem potřeby především věci takové, které, hovějí jen touze úzkých kruhů společenských po vnější ozdobě a nádheře, nebyly již v dobách předválečných a nejsou zejména za poměrů, vyvolaných válkou, pro svoji nevhodnost a drahotu používány širšími vrstvami obyvatelstva, jsouce jim namnoze nedostupny pro vysoké ceny, za něž si lze věci takové zejména za dnešních poměrů

opatřiti. Mezi ně patří v první řadě zlaté a stříbrné šperky a skvosty a bylo by přímo nehorázností, považovati za úkol státu, by pečoval o zásobování obyvatelstva těmito věcmi, ukájejícími jen touhu určitých vrstev po ozdobě, nádheře a přepychu, a by jim skýtal ochrany, kterou předpisy o stihání válečné lichvy propůjčují jen předmětům skutečné potřeby. Nemálo padá v tom směru na váhu ta okolnost, že šperky (zlato, stříbro a předměty, z těchto hmot i ve spojení s jinými zhotovené) uvedeny jsou a to bez ohledu na cenu pod č. D. IX. seznamu přepychových předmětů, podrobených přepychové dani dle druhé hlavy zákona ze dne 11. prosince 1919, čís. 658 sb. z. a n. Ale ani peníze, ať již jde o mince tuzemské či cizozemské, nelze řaditi mezi předměty potřeby. Jsou peníze dle své podstaty a svého určení právě jen prostředky, pomocí nichž se předměty potřeby opatřují. Ale nelze o nich pro tuto jejich povahu ani říci, že snad náležejí mezi ony věci, které k ukojení potřeb lidských a potřeb zvířat domácích slouží nepřímou, neboť těmito věcmi rozuměti dlužno věci takové, které, isouce jako na př. suroviny nebo součástky, samy sebou a v původní své podobě nezpůsobilé, sloužiti k ukojení potřeb, slouží k výrobě nebo přípravě takových věcí, jimiž se potřeby tv přímo ukájejí. Nejsou v tom směru a to ani ohledně zlata a stříbra a věcí z toho nebo onoho kovu vyrobených, ani ohledně zlatých a stříbrných peněz bez významu opatření státní správy, směřující k tomu, by zlato a stříbro, zejména pak zlaté a stříbrné peníze byly pohnáhlou staženy do bankovního ústavu ministerstva financí, neboť důsledkem těchto opatření jednak množství zlata a stříbra, dříve mezi obyvatelstvem se nacházevšího, se stenčilo, jednak zlaté a stříbrné peníze ve skutečnosti téměř úplně pozbyly významu jako oběživo. Konečně je skutková podstata největší částí trestných činů ve smyslu čís. 131/17 i zákona čís. 568/19, vztažujících se na předměty potřeby, takového rázu, že možnost spáchati je ve příčině peněz je stěží myslitelná nebo přímo vyloučena, tak zejména zatajování zásob, úmyslné porušení dodávkové povinnosti, překročení nejvyšších cen, poškození, zničení předmětů potřeby nebo učinění jich bezcennými, zastavení nebo podstatné obmezení veřejného jich prodeje, nesprávné údaje v cenných papírech. Bylo tudíž výrokem nalézacího soudu, který v činu obžalovaného shledal přečin pletich dle § 23 č. 4 čís. nař. ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. z., v neprospěch obžalovaného zákona nesprávně použito.

Čís. 365.

Nedostatek formálních podmínek, za nichž lze vynést rozsudek proti nepřítomnému obžalovanému, dlužno uplatňovati zmatkem dle čís. 3 § 281 tr. ř.

Odpor proti takovému rozsudku uznává formální jeho přípustnost, ale omlouvá neúčast obžalovaného.

(Rozh. ze dne 8. února 1921, Kr I 890/20.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl v neveřejném sezení námitky a zmateční stížnost obžalovaného do rozsudku lichevního soudu při krajském soudě v Mostě ze dne 7. července 1920, jímž byl stěžovatel